

УДК 37.091.33

АНГЛИС ТИЛИН ЖОГОРКУ ОКУУ ЖАЙЛАРДА ОКУТУУДАГЫ ИНТЕРАКТИВДҮҮ
МЕТОДДУН ОРДУ

Ташматова Н.А., Божуева Э.
ЖАМУ, Жалал-Абад
sunny.nazir@mail.ru

Аннотация

Макалa жогорку окуу жайларда англис тилин окутуудагы интерактивдүү методдорду чагылдырат.

Annotation

This article depicts the place of ITLM- Interactive methods in teaching English language at Universities.

Жогорку окуу жайларында билим берүүдө Европалык стандартка өтүү менен ХХI кылымдын татыктуу кадрларын даярдоодо Болонский системасына кирүү же азыркы мезгилдин, коомдун талабына ылайык ар тараптан өнүккөн инсандарды даярдап чыгаруу сыяктуу жооптуу милдеттерди иш жүзүндө ашыруу учурдагы негизги проблемалардын бири. Биз бул чакан билдирүүдө ошондой жаңы технологиялардын бири – ITLM деп аталган интерактивдүү методдун теориялык негиздери жөнүндө сөз кылабыз. Бул эмне деген түшүнүк? Оболу, мына ушуну тактап алалы. I – (interactive) интерактивдүү, T – (teaching) окутуу, L- (learning) үйрөтүү, M- (methods) методдор. Ал эми мындай түшүнүктөрдү сүйлөмгө реконструкцияласак “окутуунун интерактивдүү методдору” деген түшүнүк келип чыгат.

Окутуунун жана тарбиялоонун жаңы технологиясы катары интерактивдүүлүк моделинин негизги критерийлери катары мына буларды белгилеп туралы. Негизги түшүнүктөр тезис формасында гана сунуш кылынат:

1. Сабакта окуучулардын, студенттердин арасында бейформал дискуссиянын эркин болушу мындай шартта ар бир окуучу же студент өз оюн айтууга жана өзгөлөрдүн пикирин угуп, өзүнүн оюн бекемдөөгө, анысын тууралоого шарт түзүлөт.
2. Окуу материалдарын чектөөгө салынбаган абалда эркин берилиши. Мындай шарт, ириде, ал материалды кабыл алып, өздөштүрүп жаткан субъекттин өз алдынча эркин ойлоосуна өбөлгө түзөт.
3. Сабактардын лекция формасынын (бир жактуулук) аздыгы. Мугалим окуучу же студент кааласа-каалабаса да, лекцияда сунуш кылынган окуу материалы таңууланат, аны өздөштүрүүгө туура келет.
4. Семинардык сабактардын басымдуулугу. Сабактын семинар формаларында интерактив технологияларынын көптөгөн элементтерин (маселени түгөйлөшүп талдоо, майда-майда топтордо иштөө, жарыш, презентациялоо) кеңири пайдаланууга шарт түзүлөт.
5. Окуучунун же студенттин демилгеси, алардын ар биринин оюн колдоо, ортого салуу.
6. жалпы топко берилүүчү үргүлжү тапшырмалар, аларды окуучулардын (студенттердин) бирге, аралашып, чогуу атарышы.
7. Жазуу иштерине көбүрөөк маани берилиши. Сынчыл ойлом технологиясынын негизиги каражаттарынын бири болгон “Окуу жана жазуу аркылуу окутуу” методунун алгылыктуу жактары... Же болбосо, окуучунун, студенттин сабаттуулугу көбүрөөк жазуу жумуштары аркылуу ишке ашырылат деген тезис жетекчиликке арналат.

Ошондуктан сабактын ар бир этабын өз максаттарына ылайык чыгармачылык менен өркүндөтүп өтүү окутуучунун парызы. Англис тилин окутууда студенттердин ой

жүгүртүүсүн өстүрүү, сөз байлыгына байланышкан сүйлөө маданиятын өнүктүрө турган деңгээлге жеткирүү менен предметти тереңдеп окутуу зарылчылыгы келип чыгат. Бирок, тилекке каршы сабактык формасына карата болгон догмалык мамиле, башкача айтканда күндө ар бир окуучунун чыгармачылык менен сапаттуу сабак өтүүсү мезгилдин талабы. Ошондуктан окутууга интерактивдүү методикасын киргизүү окутуучунун көнүмүш болуп калган ыкмаларын кайра караштырууну талап кылынат. Ошондой эле студенттердин ушул ыкмага көндүрүү өтө жакшы натыйжа берет. Өлкөбүздөгү саясий социалдык, экономикалык жана башка өзгөрүүлөр билим берүү системасына да таасирин тийгизди. Ошондуктан студенттердин дилгиригине өбөлгө түзө турган методикалык ыкмаларды көбүнчө интерактивдүү деп аташат. Бул усулду тандаганыбыздын себеби, ал студенттердин азыркы демократиялык коомдо зарыл богон катышуу көнүмдөрүн иштеп чыгууга жана үлгүлөштүрүүгө өбөлгө түзөт. Окутуунун итерактивдүү усулу деген эмне? Эгер сабак учурунда студенттер ортосунда, ошондой эле студент менен окутуучунун ортосунда арым-катыш жогорку деңгээлде жүрсө, биз мындай окутууну сабак берүүнү интерактивдүү деп атайбыз.

Мындай карым-катыш адатта кайсы бир маселени чечүү процесси аны кантип чечүү керек сунун кылынган чечим канчалык алгылыктуу, жүргүзүлүп жаткан талкуу түрдө болот. Бул усулду колдонуудагы биздин максат студенттерге маалымат берүү эле эмес, алардын жоопторун өз алдынча таба билүү көндүмдөрүн да калыптандыруу болуп саналат. Интерактивдүү усул процессинде активдүү боло алышат.

1. Студент маалымат эле албастан өздөрү сунуштаган жол менен теманы башка варианттар менен логикалуу кылып түшүндүргөнгө аракет кылышат.
2. Студенттер идеялар менен терең иштеп логикасыз айтылган пикирлер оңой эле жокко чыгарыларын түшүнүшөт.
3. Маселени чечүү учурунда өздөрүнүн же башкалардын да тажрыйбасын пайдаланышат.
4. Окутуучу өзү да студенттерден жаңы нерселерди угушу да мүмкүн.

Биз интерактивдүү метод колдонуу менен сабак өтүүгө аракет кылалык.

“Albert Einstein” деген тексти алсак бел текст көбүнчө математика, физика группасына окутууга ылайык. Текстти үйдөн окуп, жаңы сөздөрү менен таанышып келүү тапшырмасы берилет. Сабак учурунда 4 топко бөлүнөт.

1-топ жаңы сөздөр которулуп ага сүйлөмдөр түзүлөт.

1.age. among, answer, become, centaury, contribution, discovery, equal, equation, establish, explain, foreign, fob, know, make, often, polite, relativity, research, understand, solve, speed, question, slowly.

2-топ текстти окуп которушат.

“Albert Einstein”

Albert Einstein, a well-known German physicist and mathematician, was born in Germany on March 14, 1879. His unusual ability to mathematics and physics began to that itself at a technical school in Zurich. At the age of 21, after first years of university study, Albert Einstein got a job as a clerk in an office. But already in 1905 he made revolutionary discoveries in science. He published three papers in the field of physics and mathematics.

3-топ текстке суроо коюшат.

1. What was Einstein?
2. When and where was he born?
3. What discoveries did Einstein make in 1905?
4. An what equation did the express his theory of relation?
5. Did many scientists of what time understand the importance of his discovery?
6. What prize did Einstein get in 1921?

7. What anniversary did people throughout the world celebrate in 1979?

4-топ тексти кыскача мазмунунда айтып беришет.

Ушундай топ топ болуп иштөө учурунда өз ара аракеттенүүнүн артыкчылыктары бар.

1. Бүтүндөй группанын алдында өз пикирин айткандан тартылган студент өз оюн чакан топто, теңтуштары менен бөлүшө алат.
2. Студенттер башкалардын да өз пикирлери болорун, ал пикирлердин таптакыр башкача болушу мүмкүн экендигин көрүшөт.

Бул усулда студенттер текстте болгон идеяларды жакшы эстеп калышат, себеби аны топтор менен бирге чечмелешет. Изилдөөчүлөр көрсөткөндөй биз уккандарыбыздын 10% ке жакынын, окугандарыбыздын 20% ке чейинкисин, ал эми өзүбүз жасаган нерселердин 80% ин эсибизде сактап кала алат экенбиз.

Эгерде студентке даяр жоопторду берип койсо, анын акыл эси пассивдүү бойдон калат. Бирок идеяларды иштеп чыгып, аларды иш жүзүнө коргоо керек болуп калса, акыл эстин пассивдүүлүгү кескин жогорулайт.

Коом өнүгүп жаткан азыркы учурда бул билгичтиктердин бардыгы талап кылынат, бирок билимдерди колдонуу, идеяларды синтездөө жана балоо жөндөмү өзгөчө маанилуу. Ар кандай эле сабактын максаты студенттерди кызыктыруу менен гана чектелбейт.

Ошондуктан интерактивдүү методду тандаганда ал бир нерсени окутуп үйрөтүүнү эң эффективдүү методду тандаганда ал бир нерсени окутуп үйрөтүүнүн эң эффективдүү жолу экендиги көңүлдө тутулат. Эффективдүү дегенде биз студенттердин белгилүү бир окуу максатына жетиш үчүн көргөзмөлүүлүктөрдү аз санда керектелген методду түшүнөбүз. М: Эгерде студенттерге кайсы бир конкреттүү фактылардын системасын айтып берүүнү көздөсөк, анда бул үчүн эң натыйжалуу жол катары анча интерактивдүү эмес усулду тандашыбыз абзел. Ал эми студенттердин көндүмдөрү менен билгичтиктерин калыптандырыш керек болсо, кыйла интерактивдүү усулду колдонгонубуз оң.

Адабияттар:

1. English автор Андрианова, Багрова
2. Окутуунун Интерактивдүү усулдары Бишкек 2004-ж.
3. Иностранний язык в школе 25 б.